

М. О. ГАВРИСЬ, ст. викладач, НТУ «ХП», м. Харків;
О. О. ГАВРИСЬ, ст. викладач, НТУ «ХП», м. Харків

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Складна і нестабільна ситуація в економіці України є її основною ознакою з кінця 2008 року, коли наша держава вперше відчула вплив світової економічної кризи. Її руйнівні наслідки були підсилені численними внутрішніми та зовнішніми факторами, такими як проблеми банківського сектору, зокрема, великою кількістю непідкріплених відповідними доходами кредитів приватних осіб, у тому числі, в іноземній валюті, зниженням світових цін на окремі види сировини та продукції невисокого ступеня переробки, таких як руди металів, прокат, труби, продукція хімічної промисловості, а також швидкою девальвацією гривні з 4,5–5 до понад 8 гривень за долар, яка не тільки стала логічним продовженням названих проблем, а і значно пришвидшила деструктивні процеси в економіці. І хоча вже у 2009–2010 роках спостерігалися окремі ознаки відновлення, систематичного характеру вони не набули. Як і прогнозував багато хто з вітчизняних та зарубіжних економістів, стагнація вітчизняної еко-

номіки затяглася на роки. За цими ж прогнозами, стійке зростання мало б початися у 2013–2014 роках. Проте, в Україні знову сталися події, які вже найближчим часом увійдуть у курс новітньої історії не лише нашої держави, а і більшості країн світу. Протести кінця 2013 – початку 2014 років у Києві та інших містах України, їхнє придушення, анексія Криму, введення спочатку терористичних, а потім і регулярних військ РФ на територію Донецької та Луганської областей, постійні військові дії, втрати як серед силовиків, так і серед цивільного населення, боротьба з тероризмом по всій території України – все це призвело до катастрофічних наслідків і в економіці. Знижується виробництво продукції у більшості галузей, зокрема у промисловості, сотні підприємств зруйновані, розграбовані, або тимчасово зупинені, сотні тисяч людей залишилися без роботи, житла, а часом і без засобів до існування. Знову суттєво здешевіла національна валюта – цього разу спочатку до майже 12, а потім і до понад 13 гривень за долар. Незважаючи на такі, безсумнівно, позитивні зрушення, як успішно проведені президентські вибори, а також підписання угоди про асоціацію з ЄС, іноземні інвестори не поспішають вкладати кошти у реальний сектор економіки, доки на території України тривають бойові дії і не спостерігається стійкий процес деескалації напруженості.

Цілком очевидно, що названі вище причини не сприяють інтенсифікації відтворення основних засобів вітчизняних підприємств. Кредитні кошти сьогодні як ніколи дорогі, наприклад, реальні ставки комерційних банків за кредитами у євро сягають, часом, понад 30% річних, а отримати кредит складно не тільки в іноземній, а і в національній валюті. На відміну від іноземних валют, з готівковою та безготівковою масою гривні проблем сьогодні немає. Але є невпевненість банків у її завтрашньому курсі, що змушує їх виставляти підвищені умови до потенційних отримувачів кредитів, а також піднімати відсоткові ставки. Власних ресурсів багатьом підприємствам не вистачає навіть для підтримання достатньої маси оборотних коштів, не кажучи вже про оновлення необоротних активів. Залишається лізинг, галузь якого досить динамічно, хоча і не без питань, зростала навіть у найскладніші роки кризи. Але лізингові компанії зараз мають ті ж проблеми, що і фінансові установи, тому скористатися їхніми послугами буває не набагато простіше і доступніше. Стає очевидним, що займатися придбанням та створенням основних засобів зараз можуть займатися лише найбільш ефективні підприємства, які не втратили рентабельність у складні часи. Для інших же на перший план виходить саме підвищення ефективності використання наявних об'єктів. І серед пріоритетних напрямків тут

можна назвати підвищення екстенсивності їхнього використання, створення нових, більш ефективних у відношенні використання виробничих потужностей, видів продукції, а також інтенсивну модернізацію виробничого обладнання з метою доведення його характеристик до сучасних стандартів.